

A bírálóbizottság értékelése

Szabó Éva több évtizedes kutatói munkájának összefoglalásaként benyújtott doktori munkája komplex megközelítést nyújt a tanári kiégés témájában. Kutatói felelősségvállalása és a téma újszerű feldolgozása hozzájárul a tanári pálya választásának jobb megértéséhez, a pályán maradás tényezőinek összetett elemzéséhez. Az MTA doktora cím elnyeréséhez benyújtott értekezésben a tanári kiégés társadalmi kontextusba ágyazott kutatásával, a vizsgálatokban alkalmazott módszertani újítások segítségével (pl. fraternalisztikus depriváció új módszertant alkalmazó mérésével) és a tanári identitás és a kiégés kapcsolatának előremutató értelmezésével lehetővé vált a tanári kiégés új, dinamikus, a társadalmi közeget is tekintetbe vevő komplex modellben történő magyarázata, a hazai kontextus adekvátabb megértése.

Szabó Éva kutatásainak új tudományos eredményei:

- Jelentős eredmény a relatív depriváció fogalmának és kutatásának beemelése a pedagógusok kiégésének vizsgálatába. A mérőeszköz kifejlesztése lehetővé teszi, hogy a tanári kiégést ne csupán egyéni, hanem csoportszintű, társadalmi kontextusba ágyazott jelenségként értelmezzük. Ez a szemlélet a nemzetközi diskurzusban is hiánypótló.
- A vizsgálat alapján bizonyításra került, hogy a relatív depriváció mindkét formája jelen van a tanári közösségben, de a fraternalisztikus relatív depriváció nagyobb mértékben jellemző a tanári a csoportra.
- Figyelemre méltó kutatási irány a tanári identitás és a depriváció kölcsönhatásának feltárása a kiégés vizsgálatában. Új tudományos eredmény, megerősítve az erősebb szakmai identitás védőfaktor szerepét, hogy a relatív depriváció megélése növelheti a kiégés valószínűségét, azaz a pályával való kisebb mértékű azonosulás is védő faktorként szerepelhet a tanárok társadalmi helyzetével kapcsolatos negatív percepcióval szemben.
- A dolgozat jelentősen hozzájárul a rendszerkritikus attitűdök szerepének vizsgálatához is. Az eredmények rámutatnak, hogy a kiégés a pedagógusok társadalmi közérzetének és a közoktatási rendszer működésének indikátora is. Ez a nézőpont új dimenziót nyit a tanári pálya fenntarthatóságáról folytatott párbeszédben.

A prezentáció meggyőző volt. A kérdésekre adott válaszokban azonban a jelölt nem minden esetben élt a felvetett kérdésekben exponált problémák mélyebb újragondolásának lehetőségével. A bemutatott eredmények megfelelnek a tudományos kutatásokkal szemben támasztott módszertani elvárásoknak, s a tudományos eredmények hiteles dokumentációjával szemben támasztott akadémiai követelményeknek. A bírálóbizottság egyöntetű véleménye szerint a disszertációban bemutatott új tudományos eredmények jelentős mértékben gazdagítják a területet, és alapjaiban járulnak hozzá a pszichológia tudományához, s társadalmi és szakmapolitikai változások elindításához. Összességében a tanári kiégés kontextuális vizsgálata új lehetőséget nyithat a tanárok szakmai támogatásában és a pályán maradás elősegítésében.